ԿԻԼԻԿԵԱՆ ՅՈՒՇԵՐ

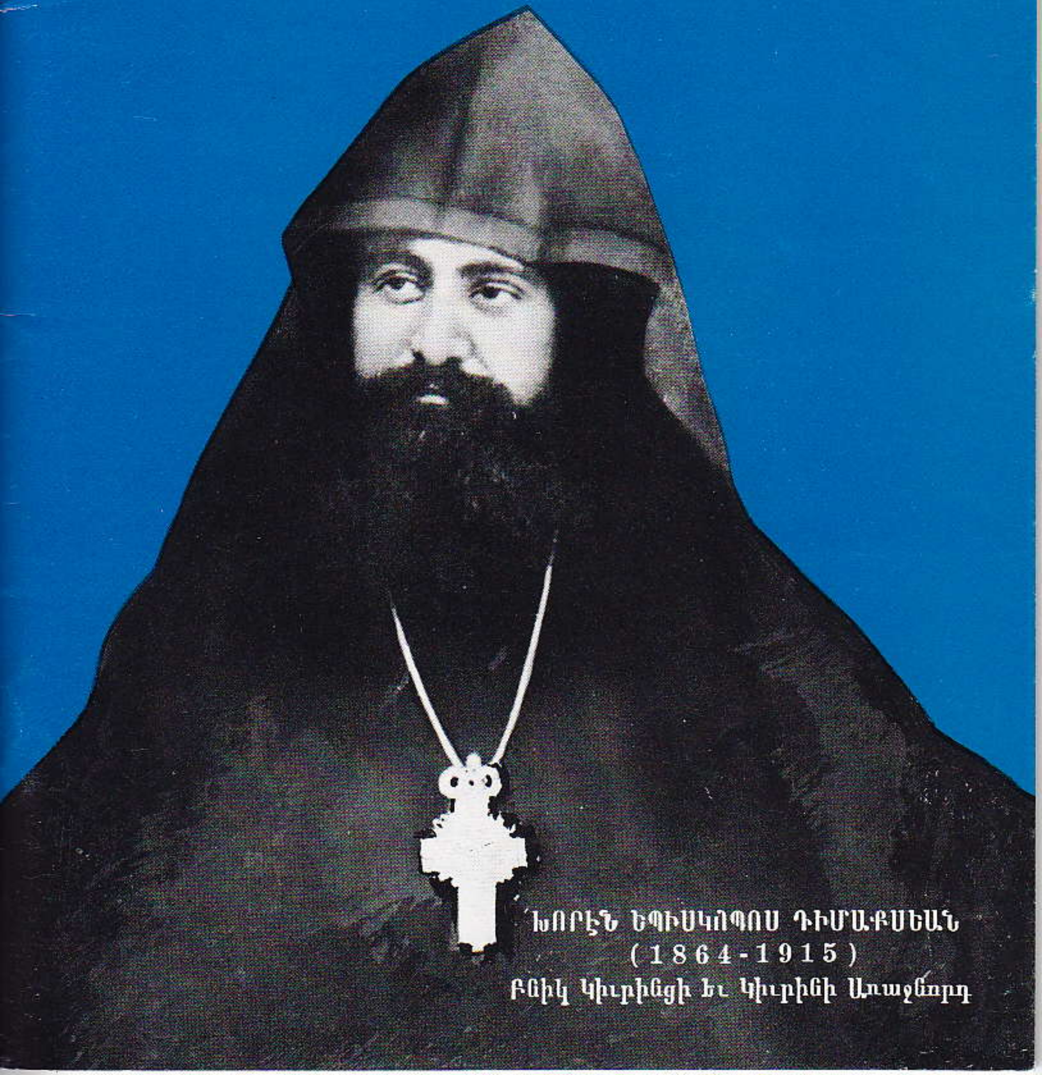

ԽՈՐԷՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԴԻՄԱՔՍԵԱՆ
(1864-1915)
Բնիկ Կիւրինցի եւ Կիւրինի Առաջնորդ

Աւագ Սարկաւագ Լ. Հէֆիմեան

ՀԻՆ ԿԻՒՐԻՆԻ ՏԽՈՒՐ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐ

ՆՈՐ ԿԻՒՐԻՆԻ

ՊԱՅԾԱՌ ՃԱՌԱԳԱՅԹՆԵՐ

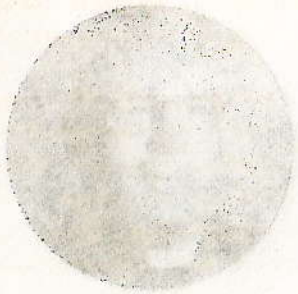

ՊԱՏՄԱԳԻՏԱԿԱՆ ԱՐԺԷՔԱՒՈՐ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ

Գրեց՝ ՇԱՀԷ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ

Կան գրքեր, որոնք լոյն հետաքրքրութիւն են առաջացնում, երբ դրանք վերաբերում են մեր ժողովրդի պատմութեանն ու ճակատագրին: Այդպիսին է պատմական գիտութիւնների դոկտոր Զոն կիրակոսեանի «Բուրժուական դիւանագիտութիւնը եւ Հայաստանը» աշխատութիւնը: Նրանում հիմնականում չօշափւում, մեկնաբանւում են հայութեան մօտաւոր անցեալում՝ 19րդ դարի 70ական թուականներին, տեղի ունեցած իրադարձութիւնները, դիւանագիտական իրողութիւնները որոնց հետեւանքները խոր հետք թողեցին մեր հետագայ ողջ պատմութեան վրայ:

Անշուշտ, ոչ միայն քննութեան առարկայ հարցն է կարեւոր, այլեւ նրա լուսաբանումը, պատմագիտական մօտեցումը, որով այն ներկայացւում է: Այդ տեսակէտից բարեխիղճ հետազօտողի տքնութեան արդիւնք է ներկայ աշխատութիւնը: Ուշադրութիւն են գրաւում աղբիւրների հարստութիւնն ու բազմազանութիւնը, որոնց դիմել է հեղինակը առաջադրած խնդիրը կատարելիս: Ռուսերէն, անգլերէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն, թուրքերէն, հայերէն 224 անուն գիրք ու տարբեր բնոյթի հրատարակութիւններ, արխիւային նիւթեր, որոնցից 86ը հայկական: Պատմաբանն այդ ամէնից օգտուել է պատմական ճշմարտութեանը հաւատարիմ մնալու մտահոգութեամբ:

Ժօսքը մի այնպիսի շրջանի մասին է, երբ դարեր շարունակ օսմանեան կայսրութեան դաժան լծի տակ հեծող հայ ժողովուրդն առիթ էր տալիս իր դատն ու հարցը դնելու միջազգային դիւանագիտութեան սեղանին:

Հէնց այդ առնչութեամբ էլ իրենց իսկական դէմքով եւ էութեամբ գորում են հայութեան բարեկամները ու թշնամիները, միջազգային դիւանագիտութեան ներկայացուցիչները:

Օսմանեան իշխանութիւնները դարեր շարունակ ճնշել են իրենց ենթակայ ժողովուրդներին, մասնաւորապէս քրիստոնեաներուն: Նրանք մի իսկական տանջարանի էին վերածել Արեւմտեան Հայաստանը, դարեր հետեւողականութեամբ կեղեքում էին հայ գիւղացիութեանը, աշխատաւոր ժողովրդին՝ ձգտելով վերացնել նրա ազգային ինքնութիւնը: Զուլման այդ քաղաքականութիւնը տիրողներն իրականացնում էին հրով ու սրով, քանի որ իրենց քաղաքակրթական մակարդակով ու մշակոյթով յետամնաց էին: Գրգռում վկայակոչուած է Կարլ Մարքսի «Ազգութիւնները Թուրքիայում» յօդուածը, որտեղ նա դրում էր որ կրօնական մոլեռանդութեամբ վարակուած թուրքական «խաժամուժը» արգելակում էր երկրին՝ կանգնելու առաջդիմութեան ուղու վրայ:

Երկրի թուրք տէրերն իրենց համարելով «տիրապետող ռասա»՝ բարձրից էին նայում հպատակ քրիստոնեաներին՝ նրանց համարելով «իրենցից» անչափ ցածը կանգնած էակներ: Ճենուած միջնադարեան կոպիտ բռնութեան ոյժին, նրանք քրիստոնեայ հպատակներին զրկել էին ամէն տեսակ իրաւունքներից՝ նրանց համարելով «ռայաներ»:

Բերելով այս իրողութիւնը հաստատող բազմաթիւ ու բազմապիսի փաստեր՝ աշխատութեան հեղինակը ցոյց է տալիս, թէ ինչպէս պատմական, ընկերային առարկայական իրավիճակի հետեւանքով հակասութիւն ու բախում են առաջանում օսմանեան յետամնաց յետադէմ կարգ ու սարքի եւ նրա լծի տակ հեծող ժողովուրդների ազատագրական ձգտումների միջեւ: Մանր է եղել կեղեքուողների, ճնշուողների վիճակը, քանի որ, ինչպէս գրել է խորհրդային թուրքագէտ Երեմեեւը 1972 թ. լոյս տեսած «Թուրքերի ծագումը» դրքում, «Թուրքերը 19րդ դարի ամբողջ ազգութիւններից ետ էին մնում ոչ միայն ընկերային, տնտեսական եւ մշակութային մակարդակի, այլեւ ազգային ինքնագիտակցութեան զարգացման առումով»:

Ուրեմն, օսմանեան կայսրութեան եւրոպական թէ փոքրասիական մասերում ծաւալուած ազգային–ազատագրական չարժումը առաջդիմական էր՝ ուղղուած աւատապետական յետամնաց բռնատիրութեան դէմ:

Դրա արտայայտութիւններն են եղել յոյն, սերբ բուլղար, հայ, կրետացի, եգիպտացի, եմենցի, մակեդոնացի մոլդաւացի ժողովուրդների ապստամբութիւնները սուլթանական բռնատիրութեան դէմ:

Խօսելով չարժման առաջադիմական բնոյթի մասին Զոն Կիրակոսեան ընդգծում է, որ՝ «մշտապէս պէտք է յիշել Վ.Ի. Լենինի խօսքերն այն մասին, թէ՝ «մարքսիոնները երբեք չեն բացառել աւատապետական բացարձակապաշտ ոյժերի դէմ մղուող քաղքենի ազգային–ազատագրական չարժումների յառաջդիմասիրութիւնը»:

Աշխատութիւնում բնութագրուում են նաեւ հայութեան տարբեր դասակարգերի, խաւերը ներկայացուցիչների դիրքն ու տեսակէտները պայքարի տարբեր հանգրուաններում:

Բնութագրելով հայ ազգային–ազատագրական չարժումը որպէս օսմանեան կայսրութիւնում տիրող տնտեսական, քաղաքական դաժան պայմանների բնական ծնունդ, առաջադիմական երեւոյթ, գրքի հեղինակը քննադատում է թուրք պատմաբանների կողմից նրա ճշմարիտ բնոյթի աղաւաղումը եւ կեղծումը:

«Այսօր էլ թուրք պատմաբանները ջանք չեն խնայում ժխտելու հայկական հարցի ծագման ու զարգացման օրինաչափութիւնը»,– գրում է նա:

Որպէս կանոն, թուրքական հրատարակութիւնների գլխաւոր թիրախը Ռուսաստանն է, նրա արեւելեան քաղաքականութիւնը, որով պայմանաւորուում է հայկական հարցի այս կամ այն դրսեւորումը:

Գրքում նշուած աղբիւրներից մէկի՝ «Հայկական մղձաւանջը» գործի հեղինակ Մուշեղ Աբգեպիսկոպոսը գրել է, թէ՝ «...1870–ից 1877ը, երբ տակաւին ոչ հայ յեղափոխութիւն գոյութիւն ունէր, եւ ոչ հայ կամաւոր կովկասեան սահմանապլխին վրայ, հայկական բնաջնջումի ծրագիրը գործադրութեան էլ դրուած արդէն: Այդ թուականներուն պատրաստուած տեղեկագիրները, վաւերական ու փաստացի, ցոյց կուտան, թէ թալան, առեւանգում, մարդասպանութիւններ սովորական դարձած, պետականացած իրողութիւններ էին»:

Հայ հեղինակի գրածը հաստատում է թուրքական պաշտօնական աղբիւրից կատարուած մէջբերումով.

1869 թուականին Ֆուադ փաշան իր մահից մի քանի օր առաջ, սուլթան Ազիզին ներկայացրած քաղաքական կտակում գրել էր. «...օսմանեան կայսրութիւնը վտանգի մէջ է... Մեր հայրերի գործած անըմբռնելի սխալները (իմա՝ քրիստոնեաներին չվերացնելը, նշում է Ջոն Կիրակոսեանը) այսօր մեզ դնում են չափազանց տագնապալի կացութեան մէջ»:

Հպատակ քրիստոնեաներին, յատկապէս հայերին ոչնչացնելու միտող դաժան քաղաքականութիւնը Ֆուադ փաշայի այդ մտքի գործադրումն է եղել մինչեւ առաջին համաշխարհային պատերազմի աւարտն ու նրանից յետոյ:

Հայ ժողովուրդն իր ազատագրական ոգորումների ընթացքում ազդեցութիւն է կրել, ոգեշնչուել է Բալկանեան երկրների ժողովուրդների ազգային-ազատագրական պայքարից, որին նեցուկ կանգնեց Ռուսաստանը: Հանրայայտ է, որ Բալկանների սլաւոնական ժողովուրդներն իրենց նուաճած ազատութեան, ինքնուրոյնութեան համար մեծապէս պարտական էին Ռուսաստանի օգնութեանը: Փաստ է, որ նա իր գրաւած դիրքով իր զէնքով նպաստում էր այդ ժողովուրդների ազատագրութեանը, առաջընթացին: Հարուստ ու անժխտելի փաստերով ցոյց է տրւում, որ նոյնքան նպաստաւոր է եղել Ռուսաստանի դիրքը հայութեան ազատասիրական ձգտումների նկատմամբ:

Գրքում հանգամանօրէն քննարկւում են հայոց ազատասիրական ձգտումների, Արեւմտեան Հայաստանի ազատագրութեան հարցի նկատմամբ, ոչ միայն Ռուսիայի, այլեւ արեւմտեան տէրութիւնների՝ Անգլիայի, Աւստրո-Հունգարիայի, Ֆրանսայի, բիսմարկեան Գերմանիայի ունեցած վերաբերմունքն ու դիրքը:

Առատ ու անառարկելի փաստերի լոյսի տակ գիտնականը ցոյց է տալիս, թէ ինչպէս գաղութատիրական Անգլիան, ելնելով Ռուսաստանին հակադիր իր շահերից, հետեւողական մի քաղաքականութեամբ նեցուկ էր կանգնում օսմանեան կայսրութեանը՝ պաշտպանելով նրա անբաժանելիութիւնը, օսմանեան յետադիմութիւնը:

Աշխատութիւնում վկայաբերւում է Պետերբուրգի համալսարանի պրոֆեսոր Ֆ. Մարտենսի այն պնդումը

որ «Անգլիան գործում էր քաղաքակրթութեան ու ճընշըւածների դէմ, հանդէս գալով օսմանեան կայսրութեան «Ասիական տգիտութեան», «կամայականութեան եւ յանցագործութիւնների պաշտպանութեամբ»: Քաղաքականութիւն, որ ուղղուած էր հայ ժողովրդի ազատագրական ձգտումների եւ պայքարի դէմ: Նման նենգ ու շահադէտ կեցուածքին առաւել կամ նուազ չափով տուրք են տուել, աջակցել արեւմտեան միւս տէրութիւնները՝ Աւստրո-Հունգարիան, բիսմարկեան Գերմանիան, Ֆրանսան...

1877–1878 *թուականների ռուս-թուրքական պատերազմի, ռուսների յաղթանակի հետեւանքների, Սան-Ստեֆանոյի պայմանագրի, Բեռլինի կոնգրէսում նրա վերանայման, ժամանակի դիւանագիտական յարաբերութիւնների, առանձնապէս անգլօ-թուրքական յարաբերութիւնների ներքին ծալքերի ուսումնասիրմամբ հեղինակը համոզիչ կերպով ընդգծում է, որ արեւմտեան տէրութիւններից իւրաքանչիւրն իր շահադիտական նկատառումներից ելնելով՝ ծառայել է օսմանեան խարխլուած կայսրութեան պահպանմանը, նպաստել նրա սահմաններում ապրող քրիստոնեայ, ազատութեան ձգտող ժողովուրդների, յատկապէս հայ ժողովրդի ստրկացմանն ու տառապանքների տեւականացմանը:*

Այս պայմաններում էր, որ տեղի էր ունեցել 19*րդ դարի հայոց ազգային զարթօնքը: Հանդէս էին եկել նրա գաղափարախօսական փողհարները, ստեղծել հայ ազգային-ազատագրութեան կազմակերպութիւնները: Խօսելով իրեն զբաղեցնող տասնամեակի մասին, գիտնականը նշում է, որ՝ «*1871–1872 *թուականներին Վանում հիմնուած «Միութիւն ի փրկութիւն» գաղտնի ընկերութեան կոչում ասուած էր, թէ ոտնահարւում է հայի պատիւը, պղծւում եկեղեցին, առեւանգում են հարս ու աղջիկներ, «Մեր ազգութեան սերունդը ջնջել կը ճգնին», որ՝ «կամ պէտք է մեռնիլ եւ չտեսնել այս սարսափելի վիճակը եւ կամ վերակենդանութիւն ստանալ ի ծոց հայրենեայց»:*

Հարուստ տուեալների լոյսի տակ բնութագրւում են արեւմտահայ ու արեւելահայ իրականութեան մէջ արտայայտութիւն գտած ազատասիրական գաղափար-

ները: Գրքում յատկապէս տեղ է յատկացուած այն ժամանակ Կոստանդնուպոլսի պատրիարք Ներսէս Վարժապետեանի, Մըրմեան Հայրիկի գործունէութեանն ու դերին՝ հայկական հարցի դիւանագիտական արծարծման, նրա բարձրացման գործում ազգային, ժողովրդական զանգուածների դերքերի լուսաբանմանը: Այս հարցերին անդրադառնալիս է, որ Ջոն Կիրակոսեանն այլազան աղբիւրներից բերուած բազմաթիւ վկայութիւնների հիման վրայ, գրում է, որ՝ «Նոր թափ էր ստանում այն մտադրութիւնը, թէ հայ ժողովուրդը Թուրքական տիրապետութեան ծանր բեռից կարող է փրկուել միայն Ռուսաստանի օգնութեամբ, միայն ռուսական դրօշի ներքոյ»:

Ահա թէ ինչու 1876 Թուականի վերջերին Ազգային ժողովը քննարկեց Ռուսաստանին դիմելու եւ բարենորոգումների համար նրա օգնութիւնը խնդրելու հարցը: Մշակուեց մի վաստաթուղթ, որն ուղարկուեց էջմիածին՝ կաթողիկոսի ձեռքով Պետերբուրգ հասցնելու համար:

Ջօսուն յիշատակումներով ընթերցողի ուշադրութիւնն է հրաւիրում այն իրողութեան վրայ, որ ռուսական իշխանութիւնները, դիւանագիտութիւնն ու հասարակական կարծիքի տարբեր օրգանները հետամուտ են եղել հայ ժողովրդի վիճակի բարելաւմանը, Թուրքական բռնատիրութիւնից ազատագրմանը:

Սակայն դրան ամէն կերպ հակադրւում էր Անգլիայի Բիքոնսֆիլդի կառավարութիւնն իր Լայարդ դեսպանով, արտաքին գործերի նախարարով հայոց համար նպաստաւոր Սան-Ստեֆանոյի պայմանագրի վերանայման քաղաքականութեամբ: Ինչպէս այս երկում ցոյց է տրւում, Հնդկաստանի, Տրապիզոն-Պարսկաստան առեւտրական ճանապարհին տէր լինելու, Թուրքիայում, Միջերկրականում իր դիրքերի ամրապնդման միտումով՝ Մեծ Բրիտանիան թէ ու թիկունք էր կանգնում սուլթանին, նրանից դիջումներ խլում՝ Եդիպտոսն ու Կիպրոսը: Աշխատութիւնում լոյս է սփռւում Անգլիայի եւ նրա գործակից Աւստրօ-Հունգարիայի, Գերմանիայի, Ֆրանսիայի դիւանագիտութեան մեքենայութիւնների, Ռուսաստանի դէմ սանձազերծելի պատերազմի սպառնալիքի վրայ: Այդ բոլորի չնո-

հիւ՝ հասնելու համար Սան-Ստեֆանոյի համաձայնագրին 16րդ յօդուածի փոխարինմանը հայկական հարցը թաղող Բեռլինի կոնգրէսի 61րդ յօդուածով, որի առնչութեամբ Մըրմեան Հայրիկը թողեց «Թղթէ վերեվի» յայտնի պատմութիւնը: Իր ձգտումն իրականացնելու համար, մինչեւ կոնգրէսը Անգլիան կանգ չի առել նոյնիսկ Աբեմտեան Հայաստանում հայ ժողովրդի «ինքնավարութեան» կեղծ ծրագիրը ներշնչելու սուլթանական ու հայկական որոշ շրջանակների՝ հայերին ու Հայաստանը Ռուսաստանին հակադրելու յետին մտքով:

Ընթերցողին ներկայացուող գրքում հակընդդէմ պայքարում են ռուսական ու անգլիական եւ ընդհանրապէս արեւմտեան դիւանագիտութիւնները: Ռուսաստանի յաղթանակը, տրամաբանօրէն կարող էր լինել հայութեան յաղթանակը: Դժբախտաբար, հակառակը տեղի ունեցաւ: Արեւմուտքի ճնշման տակ՝ Ռուսաստանը հարկադրուեց տեղի տալ: Շարունակուեցին հայ ժողովրդի ճնշումն ու տառապանքը՝ յանգելու համար եղեռնին:

Անցեալ տարի ըստ արժանւոյն նշուեց Աբեւելեան Հայաստանի՝ Ռուսաստանի կազմի մէջ մտնելու 150-ամեակը, դրա բարերար հետեւանքները հայ ժողովրդի համար՝ հայութեան քիչ թէ շատ կենտրոնացումը Աբեւելեան Հայաստանում, նրա տնտեսական, մշակութային զարգացումը, հայ ազատագրական չարժման չաղկապումը Ռուսաստանի աշխատաւորութեան, ժողովրդի ազատագրական պայքարի հետ, Հոկտեմբերի յաղթանակի չնորհիւ Խ. Հայաստանի ստեղծումը:

Ջոն Կիրակոսեանի աշխատութիւնը լուրջ ներդրում է ռուս եւ հայ ժողովուրդների բարեկամութեան ուսումնասիրութեան, հայ պատմագիտական գրականութեան մէջ:

Այս գիրքը կարեւոր նշանակութիւն ունի տարատիւս հայութեան անցեալի վրայ լոյս սփռելու, պատմութեան իրողութիւնները, նրա դասերը ճանաչելու առումով: Այս գործն, անշուշտ, լայն հետաքրքրութիւն կ'առաջացնի արտերկրի հայութեան մէջ:

Աշխատութեան երկրորդ գիրքը նուիրուած կը լինի 19րդ դարի 80ական թուականների իրադարձութիւններին:

ՋՈՆ ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆ

ՋՈՆ ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆ

ՄԱԿ-ի գլխաւոր 33-րդ շրջանի հարաւին Աֆրիկայի տնտեսական շրջաններու գործունէութեան մարզի մասին ելոյթ ունեցաւ Ս.Ս.Հ.Մ-թեան ներկայացուցիչ հայկական հանրապետութեան Արտաքին Գործոց «Մինիստր» նախարար՝ Ջոն Կիրակոսեանը:

Սովետական պատուիրակութիւնը՝ գաղութային երկիրներու անկախութիւն տալու յայտարարութիւնը խանգարելու բնոյթն ունեցող հարցը՝ չորրորդ կոմիտէի օրակարգի խնդրոյ կարեւոր մարզերէն մին է: Բայց իմպերեալիզմի մոնոպոլիաների շահագործումը՝ միեւնոյն ատեն շարունակւում է: Հէնց այդ ուժերն են որ իրական մեղաւորներն են դժբախտաբար ներկայումս ինչպէս առաջ նոյնպէս այժմ ալ կը շահագործեն, որով

խեղճ ազգաբնակչութիւնը իր վրայ կը կրէ ճնշումը, շահագործումը եւ կողոպուտը: Այս նստաշրջանին անհրաժեշտ է լուրջ ջանքեր թափել՝ այն ուժերու դէմ, որոնք իսկապէս խոչնդոտներ են ժողովուրդներու զարգացման բնագաւառում:

Ես իբրեւ ներկայացուցիչ Սովետական սոցիալիստական կառավարութեան հայկական բաժնի իրաւասու անդամ՝ ուզում եմ ասել որ անցեալում իմ բազմաչարչար հայ ժողովուրդին շատ լաւ յայտնի են այդ չարագուշակ խնդիրները: Անոնց բոլորին լաւ ծանօթ են ստրկացման չարիքները, նոյնպէս գիտեն նաեւ ազատ կեանքի հաւասարութեան, բարեկամութեան եւ խաղաղութեան բարիքները: Այսօր հայ ժողովուրդը շնորհիւ Սովիէթ Միութեան, բոլոր եղբայր ժողովուրդները, նշում են մեծատօնը, Ռուսաստանի հետ Արեւելեան Հայաստանի միաւորման 150 ամեակը: Ռուս ժողովուրդի հետ միաւորումը՝ այն «ակթն» է որ մեր ժողովուրդը վերջնականապէս փրկեց եւ ազատեց Ֆիզիքական քայքայումէն: Այսօր հայ ժողովուրդը ունի մօտաւորապէս 700 արդիական ձեռնարկներ մեր երկրին մէջ: Մեզ մօտ խիստ արագ կերպով կը զարգանայ տեխնիքական յառաջդիմութիւնը հետեւեալ ճիւղերով. քիմիական էլէքթրատեխնիքան, մեքենաշինութիւնը, հաստոցաշինութիւնը: Արդէն Հայաստանի մէջ գործում է նաեւ «Աթոմային ելեքթրակայանը: Մինչեւ յեղափոխութիւն մեր հայ գրագէտ մարդոց թիւը հազիւ կը հասնէր հարիւրին տասը: Իսկ հիմա ամբողջ հայ ժողովուրդը՝ օժտուած է հայ գրագէտներով եւ ձեռք բերուա հսկայ յաջողութիւններով: Ատոր համար այս օրերս Հայաստանի հանրապետութիւնը պարգեւատրուած է «Լէնինի» բարձր շքանշանով: Սոցիալիզմի հաւասարութեան խաղաղութեան եւ բարեկամութեան շնորհիւ մեր հայ եղբայրները հրաշքներ կը գործեն» կրկնեց հայ «մինիստր» նախարար Ջոր Կիրակոսեանը:

Հետեւեալ կերպով կ'արտայայտուի ՍՄԿԿ կոմիտէի գլխաւոր քարտուղար եւ ՍՍՀՄ-ի գերագոյն Սովետի Նախագահութեան նախագահ Լ.Ի. Պրէժնէվը: Մենք հաստատօրէն կը պաշտպանենք բոլոր ժողովուրդների արդար պայքարը, ընդհանուր խաղաղութեան եւ ան

վտանգուածեան համար: Բոլոր ազգերը իրար մօտեցնելու համար այս է ընդհանուր ծրագիրը: Ատիկայ միջազգային եւ ՄԱԿ-ի գլխաւոր պարտականութիւնն է:

CHON GIRAGOSSIAN

In 1933 at the head of the Commission for Supervision of South Africa's Trusteeship, he had occasion to speak as the representative of the Soviet Armenian Republic as Minister of External Affairs.

He spoke in behalf of the independence of colonie during his stay on the Fourth Committee of the Soviet External Affairs Council, but the imperialist profits continued as before.

Those powers were the real offenders. Unfortunately just as before, they are now also profiting from the poor nations. They bear the guilt of, robbing and and of profiteering. They have not allowed the poor nation to advance.

Chon Giragossian said the following: "I on the part of the Armenian people desire to say that in the past suffering of my people, it must be obvious that these matters need to be solved. My people similarly know the full life and equality, friendship, and the good things of peace.

Today the Armenian people, because of the Soviet Union and all brother nations mark a great festival of the Union of Russia with Armenia 50 years ago. With the Russian people's help, our nation was saved. The Armenian people in Armenia have 300 different factories. We are advancing quickly in the technical and associated field of chemistry, electronics, mechanics, and heavy construction. In Armenia we have atomic electrical plants. At the time of the revolution our educated people constituted only 10% but now we are blessed with an Armenian intellectual life and great success. For that reason, these days the Armenian Republic is honored with great medals.

Socialism's peace, equality and friendship have benefitted our Armenian brother who work miracles."

The Soviet Union's president, Leonid Brezhnev said "we sincerely protect all the Armenian people's possessed land in peace and safety. To unite all nations is our primary responsibility".

ԱՆԱՍՏԱՍ ՄԻԿՈՅԱՆ

ԱՆԱՍՏԱՍ ՄԻԿՈՅԵԱՆ

Անաստաս Միկոյան պարզ վիւղացիի մը զաւակը ծնած էր Կովկաս 1895-ին: Հայրը իբրեւ ջերմեռանդ հայ քրիստոնեայ, կը զրկէ զայն Թիֆլիս՝ Հայկական ժառանգաւորաց վարժարանը, որպէսզի ան հոգեւորական դառնայ, եւ ծառայէ իր ազգին եւ եկեղեցիին: Բայց Անաստաս Միկոյան վոխանակ քահանայութեան

պատրաստուելու համոզուած մարքսիստ յեղափոխական դուրս կու գայ: Իբր յառաջադէմ աշակերտ 17 տարեկան հասակին կը միանայ ռուս մեծ յեղափոխականներուն «Պկշեւիկ» կուսակցութեան եւ 1918–ին՝ կը մասնակցի առաջին ապստամբութեան չարժումներուն: Շահումեանի ղեկավարութեան տակ կը նետուի Պաքուի առաջին աշխատաւորական ապստամբութեան մէջ, ուր իր Վրացի մէկ ընկերը Օրջոնիկիձէն վտանգէն ազատելու համար անմիջապէս կը մտնէ կռիւի մէջ, ուրկէ կը վիրաւորուի, կը բռնուի եւ կը բանտարկուի: Ի վերջոյ կերպով մը ան կը խուսաբի, յետոյ Անգլիոյ դատապրութեամբ անապատ տարուած եւ դաւաճանութեամբ հոն վայրագօրէն սպաննուած 26 ընկերներէն հրաչքով մը՝ հոնտեղէն եւս փախուստ տալով՝ կ'անցնի Մոսկուա: Հոն առաջին անգամ ըլլալով՝ կը ծանօթանայ Լենինի եւ Ստալինի հետ, ինչպէս նաեւ շատ մը դեկավար ընկերներու, եւ քիչ վերջ 1920–ի աշնան կարմիր բանակի գլուխը անցած կը վերադառնայ Պաքու եւ նեքին հակայեղափոխական ճերմակներու վերջնական պարտութենէն վերջ՝ Միկոյանին կը յանձնուի Նիժնի Նովկորոտի (այժմ Կորքի) եւ յետոյ՝ Ռոստովի կուսակցական ղեկավարութիւնը: Այդ երկու տեղերն ալ այնքան զոհացուցիչ եւ աչքառու գործ կը կատարէ, որ 1926–ին կը կանչուի Մոսկուա եւ ներքին ու արտաքին առեւտուրի կոմիսար կը կարգուի: Նոյն տարեն, տակաւին 31 տարեկան, Անաստաս Միկոյան կ'ընտրուի համամիութենական կոմունիստ կուսակցութեան կեդրոնական կոմիտէի նախագահ եւ յետոյ՝ հիանալով անոր կատարած յաջողութիւններուն վրայ կ'ընտրուի նաեւ նախագահ ընդհանուր Սովիէթ միութեան:

Բայց այս պաշտօնին վրայ չուզեց երկար մնալ եւ կամաւոր կերպով այդ պաշտօնէն կը հրաժարի: Քեռոյ տեսնելով որ կարդ մը լուրջ խնդիրներու համար Ամերիկայի եւ Գուպայի մէջ պատերազմը անխուսաբելի կը դառնայ, նա իր հաշտարար ոգիով կրցաւ համոզել երկու կողմերն ալ եւ բարեբախտաբար վտանգը անհետացուց: Գալով Արտէմ Միկոյանին, եղբայրը՝ Անաստաս Միկոյանին, նա իր ստեղծագործական տաղանդով առաջ բերաւ աշխարհի ամենէն սրնթաց եւ զօրաւոր

Միկ «ճէթ»ը եւ հիացուց համայն աշխարհի մարդկութիւնը: Ամերիկեան կառավարութիւնը խոստացաւ նուիրել 100,000 տոլար այն անձին որ պիտի կարողանար յանձնել իրեն Mig jet մը եւ զինուորական օդաչու մը կարողացաւ յանձնել զայն Ամերիկեան կառավարութեան եւ ստացաւ 100,000 տոլար:

Անաստաս Միկոյանը կարելի բախտաւոր Գազազ Յարութիւն «Արթին» Ամիրայիին, որը իր արթուն դիւանագիտութեամբ՝ ամբողջ կեանքը նուիրեց իր ազգին եւ կառավարութեան, չինել տալով դպրոցներ եւ եկեղեցիներ: 1887–ին ռուս–թրքական պատերազմին պատրաստել տուած է 100,000 վերմակներ պատերազմիկ զօրքերուն համար: Պատերազմէն յետոյ երբ կառավարութիւնը հսկայ պարտքի ենթարկուեցաւ Գազազ Արթին մեծ քանակութեամբ 100 փարանոցներ չինել տալով պետական պարտքը զոցել տուաւ: 100 փարանոցները կ'արժէին 2½ ղրուշ հատը որ մեր օրով ունէինք եւ կը գործածուէր: Նա իր կեանքի վերջին օրերուն՝ կանգնեցուցած է Սրբ. Փրկիչ ազգային Հիւանդանոցը որուն մէջ մինչեւ օրս կը բուժուին առանց ցեղի եւ կրօնքի խտրութեան, օրական հարիւրաւոր հիւանդներ: Ունի նաեւ մտքի հիւանդութեան բաժին: Օր մը Ամիրան բարձրադոյն տուն կ'երթայ եկեղեցիի մը չինութեան արտօնագիրը ապահովելու: Երբ դռնեն ներս կը մտնէ Սուլթանը բարձր ձայնով կ'ըսէ. «Գազազ կինէ՞ մը քիլիսա եաւրըտըրիօրսըն», նորէ՞ն եկեղեցի կը չինես:

Մինչեւ օրս Պօլիս ունի 35 Առաքելական Սբ. Եկեղեցիներ որուն մեծամասնութիւնը «Գազազ» Արթին Ամիրայի գործերն են եւ անոր կը պարտինք:

Օրհնեալ ըլլայ իր յիշատակը:

ANASTAS MIKOYAN

Anastas Mikoyan was born in the Caucusus in 1895, to a very poor family. His father, a devout Christian, sent him to the Tiflis Armenian Seminary to become a priest to serve his nation. But Anastes Mikoyan, instead of preparing to become a priest was persuaded to become a Marxist Re-

volutionary. As a first class student at the age of 17 he went to join the great Russian revolutionary leaders. In 1918 he joined the first line of revolutionaries and under Shakoumian's wing he threw himself into Baku's first workers' protest.

And one of his Georgian friends Orchenitsen saw that he was in peril. To save him he entered immediately into the battle .Anastas Mikoyan was wounded and was imprisoned. Finally, in some unkown manner, he escaped miraculously.

Later, through England's treachery, 26 of his friends were murdered.

Anastas escaped to Moscow. There he became acquainted with Lenin and Stalin and also with other leaders. In the Fall of 1926 he went to the head of the red front line at Baku. And not long after the counter-revolutionary White Russian surrendered Nejel-Novgorod to Anastas. Later Rostov's counter-revolutionary leadership surrendered to him. In those two places he did much satisfactory work.

In 1926 he was called and elected to the position of Commisar for domestic and foreign work. At that time at 31 years of age, Mikoyan was also elected to the party's Central Committee as president. Not long after, feeling amazed at his achievements, he was chosen president of the entire Soviet Union, but he did not want to retain that position very long, and he voluntarily resigned from that position.

Ardem Mikoyan, his brother who had great creative talent, brought forth the world's most advanced jet plane of the time called the "MIG". The American government promised to give $100,000 to that man who could bring the MIG to America, and the military pilot succeeded in bringing the MIG to America thus winning his prize.

Anastas Mikoyan can only be compared to Haroutyoun Kazaz Amira whose entire life was spent in vigilant service to his nation and in the construction of many schools and churches. In his last days, he constructed Holy Savior National non-sectarian hospital in Istanbul.

ՏԵՏՐԱԿԻՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ԷՋԸ ։-

Ինչպէս մեր նախորդ թիւով յիշած էինք թէ տետրակին երկրորդ մասը տպագրութեան պիտի յանձնուի Կիւրինի Յուշերուն յաջորդ թիւով։ Ահաւասիկ կը ներկայացնենք զայն հասարակութեան, հանգանակուած դրամը Սբ. Էջմիածնա Մխուռնի Օրհնութեան համար։ Նշանակուած ամէն մէկ թիւ կարժէ 1 ոսկի, իւրաքանչիւր ոսկի կ'արժէ մօտաւորապէս 5 Մեճիտիէ, մեր դրամով հինգ տոլար։

(Սկիզբ Թղ. 2ա)

Մխս երեսին (Թղ. 1բ–ի) ճեմն է	187
Գէորգ Տէվէճի	12
Տէվէճի Ֆիրէնք են սոքայ. Մանուկ	3
Նազար Տէվէճի	3
Յակոբ Տէվէճի	1
Գէորգ Ալեքսանդրոս	12
Վարդավառ Ալեքսանդրոս	4
Նազար Կեռկեռ	12
Ալազար Կեռկեռ	1
Յարութիւն Ղարագէլի	12
Գրիգոր Հեքիմ	12
Ալրութ Սարաֆեան	10
Թորոս Սարաֆեան	4
Յովսէփ Հիւրմիւզեան	4
Եղիայ Հիւրմիւզեան	1
Ստեփան Շրվան	2
	280

(Վերջ Թղ. 2ա)

(Սկիզբ Թղ. 2բ)

Տէր Սահակին Ծուխքն են այսօքիկ

Մահտեսի Նազար Մըրմըր	3
Մահտեսի Թորոս Հեքիմ	12
Մահտեսի Զաղըր Ղազան	1
Յակոբ Ղանզաստէ	4
Մահտեսի Յարութիւն Ղազան	1

Յարութիւն Ղուտուղ		1
Օհան Ղուտուղ	(ոչ)	
Վարդավառ Ջաղլայ		1
Սիմէօն Ղանդէթ		3
Սահակ Կուզուկ		1
Յարութիւն Մալատեացի		1
Յակոբ Ղարակէօզ	(ոչ)	
Գէորգ Ղարակէօզ		1
Մահտեսի Մանուկ Վրան		2
Յակոբ Կոչիկ		1
Ղաչեր Կակոս		1
Սարգիս Պողնակ	(ոչ)	
Մահտեսի Օհաննէս Թահմազեան	(ոչ)	
Գրիգոր Մամայ		1
Քասպար Ջաւիկեան		1
Օհաննէս Քել Մանուկ		1

(Վերջ Թղ. 2բ)

(Սկիզբ Թղ. 3ա)

Միւս երեսին (Թղ. 2բ–ի) ճեմն է		61
Զափառ Օինի	(ոչ)	
Յակոբ Հալաճ		1
Սահակ Աբրապ Մելքեօն		1
Վարդավառ Հալաճ	(ոչ)	
Սարգիս Հալաճ		1
Կիրակոս Պերկիրճի	(ոչ)	
(Սիմէօն Հարապցի Ֆիրէնկ	(ոչ)	
Պաղտասար Անճէօլէն	(ոչ)	
Յակոբ Տօրուն		1
Յակոբ Պորպեզեկ		1
Մկրտիչ Ալաճիւճիւկ		1
Մարտիրոս Կոչիկ		1
Յովսէփ Պիւկիւճիւ		2
Թորոս Հիւրմիւզ		1
Սիմէոն Հալէպցի Ֆիրէնկ		1
Կեպիա Կեռկեռ Ֆիրէնկ		2
Կարապետ Կիւպիւճիւ Ֆիրէնկ		2
Սիմէօն Հէքիմ	(ոչ)	
(Վերջ Թղ. 3ա)		76

ՈՒՐԱԽԱՌԻԹ ԼՈՒՐԵՐ

Կիւրինի հայրենակցական միութեան ներկայացուցիչ Շահէ Տատուրեանէն ստացուած է հետեւեալ ուրախ լուրը՝ ներփակ երկու նկարներով՝ կիսավարտ լողաւազանին: Որուն մասին անհամբեր կը սպասէինք:

Սա իսկապէս հսկայ գործ մըն է որ բաւական երկար ժամանակ առաւ՝ բայց այժմ մօտեցած է իր աւարտին՝ որուն ամբողջական նկարը՝ մօտ ատենէն պիտի ստանանք: Պէտք է գիտնանք որ հայրենի բարեխընամ կառավարութիւնը՝ երկու երրորդով, նոյնիսկ աւելիով կը մասնակցի վերածնուող Մայր Հայաստանին մէջ կատարուող բոլոր աշխատանքներուն:

Կիւրինի Հայրենակցական Միութեան միջոցներով կառուցուող լողաւազանը Նոր Խարբերդում:

Լողաւազանը կը կառուցուի Նոր Խարբերդի տասնամեայ վարժարանին կից նաեւ լայն Պողոտային վրայ՝ գտնուող Կիւրին Փողոցին մօտիկը: Այսպէս Կիւրինցին եւս մասամբ կը կատարէ իր հայրենական բաժին հայրենակցական պարտականութիւնը:

Լողաւազանին վրայ պիտի զետեղուի հետեւեալ գրութիւնը։

«Սա նուէրն է Կիւրինի Հայրէն. Միութեան»։

Ստորեւ կուտանք այն խիստ չահէկան յօդուածաշարքը որ ստորագրած է Կիւրինի Հայրեն. Միութեան ներկայացուցիչ Շահէ Տատուրեան։ Նա շատ փոքրիկ տարիքին կրած է այն բոլոր 1915–ի Գողգոթայի սարսափելի ճնշումները Թուրք արիւնարբու ճանտարմաներու կողմէն։ Շահէ Տատուրեան ազատուելով այդ անորակելի անարգանքներէն, իրենց քոյրը Արմէնուհին իբրեւ հարազատ մայր դիէցուցած է զայն երկար ատեն։

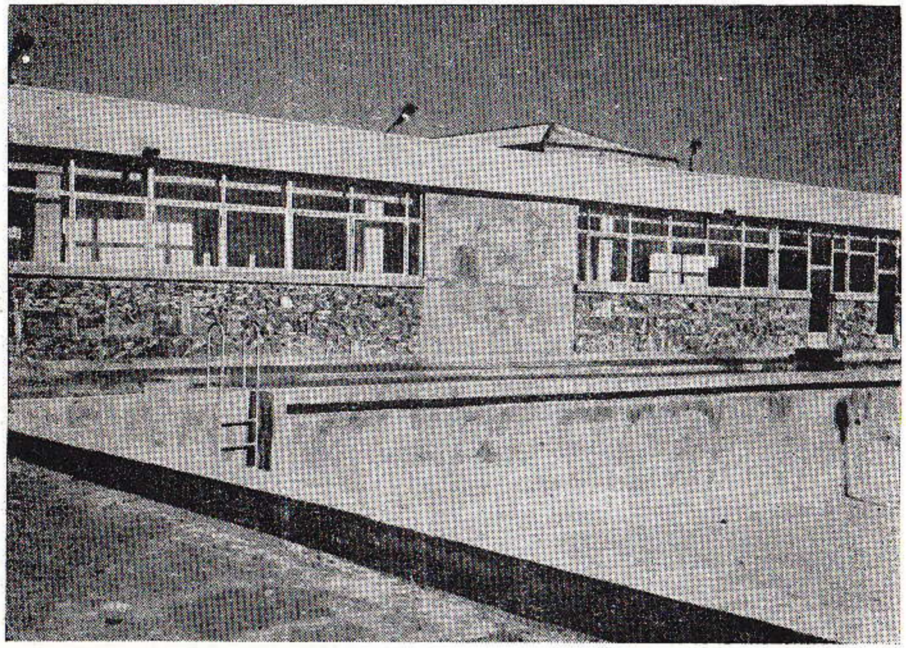

ԿԻՒՐԻՆԻ ՀԱՅՐՆԿ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐՈՎ ԿԱՌՈՒՑՈՒՈՂ ԿԻՍԱՒԱՐՏ ԼՈՂԱՒԱԶԱՆԸ ՆՈՐ ԽԱՐԲԵՐԴԻ ԵՒ ԿԻՒՐԻՆ ՓՈՂՈՑԻ ԿԻՑ։

Ան իր պատանէկութեան տարիքին յիշելով այդ սեւ օրերու դառն կսկիծը, նետուած է փոխարինելու այդ անմոռանալի անարգանքներու եւ զրկանքներու թողած վէրքերը որը երբէք չէ մոռցած, եւ պատանեկութեան շրջանին առ իր վրէժխնդրութիւն՝ Թռուցիկներով տարածած է վայրի Թուրք կառավարութեան աննախընթաց հայ ազգի բնաջնջութեան քաղաքականութիւնը։ Քանի անգամներ բանտարկուած է Պէյրութի, Երուսաղէմի եւ ապա Ֆրանսայի մէջ։ Վերջապէս եկած է սա ընդհանուր կարօտեալ երկիրներու ձեռք եւ թիկունք կանգնող հիւրնկալ երկիրը, ուր առաջին օրէն իսկ տարածած է Լենինի գաղափարները։ Երկար ատենէ ի վեր տիրացած ըլլալով խիստ պատասխանատու մեծ պաշտօնի մը որը ձեռնահասութեամբ կը կատարէ։ Այդ հեռուստատեսի եւ Ռէտիօյի արտասահմանի հետ փոխանակման գործն է որուն նախագահին առաջին տեղակալն է։

GOOD NEWS

We received the following good news from Mr. Shahe Dadourian, representative of the Patriotic Union of Gurin, with an enclosed picture of the half completed swimming pool, that our Union is sponsoring. This is a great project, and we are thankful to the Armenian goverment who always assist us whith our projects, by contributing almost two thirds of the expenses and even more. The pool is located near a High School and near Gurin Street. On completion of the pool, a plaque will be placed with the inscripton that the pool is the gift of the Patriotic Union of Gurin. Mr. Dadourian will mail us a picture of the completed pool.

Երեւան, 69 Ապրիլ 1979 թ.

Սիրելի ընքլ,

Նամակներդ ժամանակին ստացել եմ։ Պարզապէս զբաղուած ըլլալուս պատճառով չեմ կարողանում ատենին պատասխանել։ Սակայն հոգեպէս միշտ անհանգիստ վիճակում եմ լինում, որ ուշանում եմ գրել։ Տատուրի ամուսնութեան մասին գրածդ կարդալով ուրախացել էինք, Սառային եւ երկու զաւակներին տեսնելով աւելի ուրախացանք։ Գովեստի տողերս տեղին են...։

Ժամանակին գրել եմ, որ շնորհակալութեամբ եմ էլ նրան տրուած է։

տացել Հայաստանի տեսարժան վայրերի ալբոմը, որ ուղարկել էիր: Ընկեր Համազասպեանին ուղարկածդ էլ նրան տրուած է:

Կիւրինի հայրենակցական միութեան միջոցներով կառուցուող լողաւազանի շինարարութիւնը Նոր Խարբերդում, աւարտուելու մօտ է: Բայց, քանի որ սպասում էք լուսանկարը, երկու օրինակ ուղարկում եմ ներփակ: Յետո, երբ ամէն ինչ աւարտուի, նորից նկարել կտամ, կ'ուղարկեմ...:

Մարին եւ երեխաները լաւ, հանգիստ են, ջերմօրէն բարեւում են:

Սիրով եւ յարգանքով՝

ՇԱՀԷ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ

ԼՈՂԱՒԱԶԱՆ

Թէ ի՞նչպէս Կիւրինի Հայրեն. Միութիւնը յաջողեցաւ կառուցանել՝ այս հսկայ գործը, որը արդէն աւարտման մօտ է: Մեր ընկերութեան լիազօր ներկայացուցիչ Շահէ Տատուրեան խորհրդակցելով սփիւռքի

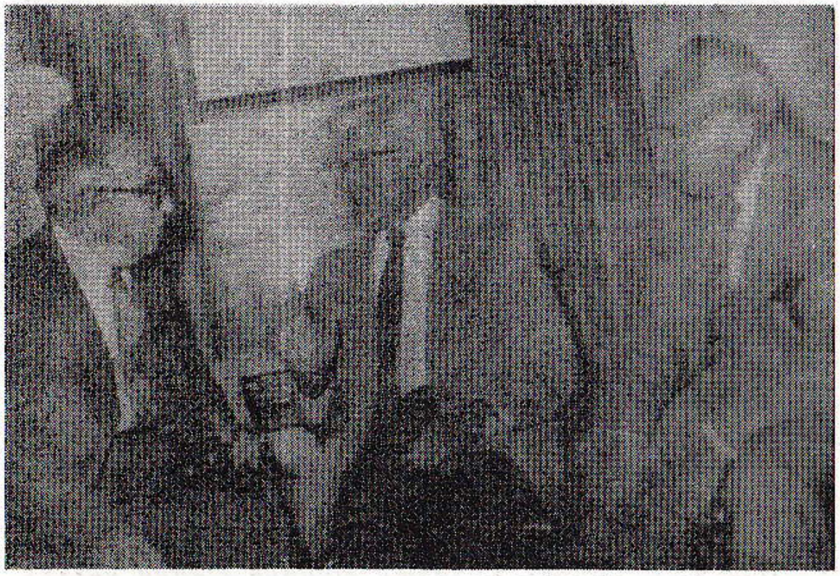

Ձախէն աջ.— ՏՕՔԹ. ԱՒԵՏԻՍ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ, ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՋԻՒԼՃԵԱՆ ԵՒ ՍԱՐԳԻՍ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ.

կապի կոմիտէի նախագահ Վարդգէս Համազասպեանի հետ՝ թելադրած էր մեզի գոյացնել 75,000 տոլար՝ եւ համապատասխան այդ գումարին՝ ուղարկել «Րէտիօյի եւ Թէլէվիժընի» սարքաւորումներու համար: Այդ առթիւ ընտրուեցան մեր երկու վեթերան ընկերներ Սարգիս Գասպարեան եւ Յարութիւն Ջուլճեան, որպէսզի այդ սարքաւորումները գնեն եւ ուղարկեն վերածնուող Մայր Հայրենիք: Միութիւնս կարողացաւ եւ մօտաւորապէս գոյացուց այդ գումարը, եւ մեր երկու կամաւոր ընկերները՝ լծուած սա, անկեղծ ու ազնիւ, գործին, զօրաւոր ուժով մը անմիջապէս լծուեցան գործի եւ բոլոր կազմածները՝ թէ աժան եւ թէ որակով շատ բարձր, կարողացան գնել եւ ուղարկել՝ մեր ջքնաղ քաղաքամայր Երեւան: Ստացան գովեստի եւ շնորհակալութեան նամակներ: Գնուած ապրանքներուն ընդհանուր հաշիւները՝ "Newsleter" ով մը ուղարկուեցաւ բոլոր նուիրատուներուն: Այժմ տիկնանց միութեան կը մնայ փառաւոր ընդունելութեամբ մը ցոյց տալ անոնց մեր բոլորին անկեղծ զգացումները:

ԿԻՒՐԻՆԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈԼԷՃ

Մարտ 27, 1979

Arch Deacon Hekimian
1184 Ocean Ave
Elberon, New Jersey 07740

Սիրելի եւ Յարգելի Հայրիկ,

Մեծ ուրախութեամբ ընդունած ենք Ձեր մեծ նուէրը – «Երեւան»ը: Սքանչելի խնամքով եւ բծախնդրութեամբ պատրաստած էք զայն: Կը հիանանք եւ կը քանչեանք Ձեր արդիւնաբերութեան վրայ: Աստուած չնորհէ Ձեզի երկար երկար տարիներ, առողջութեամբ եւ յաջողութեամբ լեցուն:

Վասն ԱՄԳ ի ուսանողաց եւ ուսուցչակազմի,

Ե. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Ո՞ՒՐ ԷԻՆՔ ԵՒ Ո՞ՒՐ ԵՆՔ ՀԻՄԱ

Հայ ազգը հսկայ քայլերով կը յառաջանայ վերածընուղ Մայր Հայրենիքի մէջ:

Շատ անգամներ դիտնականներու կարեւոր համաժողովները տեղի կ'ունենան քաղաքամայր Երեւանի մէջ: Բոլոր ազգեր հիմա գիտեն որ հայ ազգը շատ կանուխէն ունէր մշակութային հաստատութիւններ, համալսարաններ, կրօնական վարժարաններ, ունէր թագաւորներ եւ զինուորական հաստատութիւններ:

Եւ այդ բոլորը կորնչցունելեն վերջ, այժմ վառք կուտանք Աստուծոյ որ մեռնք բոլորը ունենալէ յետոյ, ունինք նաեւ ինքնաշարժի, դաշնամուրի, եւ շատ մը զանազան գործարաններ: Ամէնէն երեւանի նամակատան նորակառոյց չէնքը, եւ հաստատած մը գլխաւոր մայր ուղիին վրայ:

WHERE WE WERE AND WHERE WE NOW ARE

Where we were and where we now are... The Armenian people are progressing rapidly in our reborn country, Armenia. Often there are very important meetings held in the capital city of Erevan. All nationalities are now aware that the Armenians had a kingdom, cultural institutions many universities, Colleges and seminaries. Also they had military

schools. Unfortunately, we lost them all, but now, thank God, we have all that and even more; we have automobile and piano factories. We have various other factories and a post office in the Capital city of Erevan, newly completed.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ԱՅՍՕՐ

ԵՐԵՒԱՆԻ ՆԱՄԱԿԱՏԱՆ ՆՈՐԱԿԱՌՈՒՑՑ ՇԷՆՔԸ
ԵՒ ՀԱՏՈՒԱԾ ՄԸ ԳԼԽԱՒՈՐ ՄԱՅՐՈՒՂԻԷՆ
The New Post Office in Yerevan, Armenia

ԴԻԼԻՋԱՆԻ ԿԵՆԴԱՆԱԲԱՆԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷԶԸ

20 տարի առաջ ստեղծուեցաւ Դիլիջանի արգելավայրը, որ ունի չուրջ 32 հեկտար տարածութիւն: Այնտեղ լաւ կը պահպանուին արջերը, գայլերը, այծերը, նապաստակները, վայրի խոզերը, սկիւռները, ինչպէս նաեւ այլ կենդանիներ:

Վայրի խոզերը արգելանոց բերուած են երկրի տարբեր չրջաններէն, իսկ կովկասեան եղնիկը՝ Մայքոփէն:

ԴԻԼԻՋԱՆԻ ԿԵՆԴԱՆԱԲԱՆԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷԶԸ

Արգելանոցի կենդանիներու քանակը պահպանելու համար այնտեղ կառուցուած են յատուկ ծածկեր, ինչպէս նաեւ ապահովուած անոնց ուտելիքը: Օրինակ այծերուն համար կառուցուած են ծածկեր, որոնց տակ դրուած են աղաքարի կտորներ:

Արգելավայրին մէջ խնամքով կը պահպանուին նաեւ Պարզ եւ Գոշ լիճերը, որոնք իրենց գեղեցկութեամբ կը հմայեն այցելուները:

Հին եւ միջնադարեան Հայաստանի ճարտարապետական յուշարձանները եւ այլ կառոյցները ներկայ-

կօրէն կը ձուլուին արգելավայրի յարմարութիւններուն հետ:

Արգելավայրին կից ստեղծուած է նաեւ թանգարան, ուր կը ցուցադրուին Դիլիջանի կենդանական եւ բուսական աշխարհի բոլոր տեսակները: Այցելուները հնարաւորութիւն ունին նաեւ ծանօթանալու չրջակայ լեռներուն մէջ տարածուած կենդանական եւ բուսական աշխարհին հետ:

THE ZOO OF DILICHAN

There was created a zoo of 32 acres 20 years ago in Dilichan, Armenia. Leopards, wolves, antelopes, rabbits, wild boar, monkeys and many other animals are kept there.

The wild bear were brought into the zoo from different climates. The deer are from various parts of the Gaucasian mountains.

The caged animals are well kept in individually built covered places with ample food.

For the mountain goats there are special place where rocks are placed.

There are also open and small lakes whose beauty surprises those who see it.

Ancient and medieval Armenia's architectural statues appropriate to the zoo are scattered abroad.

The zoo has been constructed like a museum where are shown Dilichan's and the world's zoological and botanical wonders.

The visitors to this zoo have the chance to become acquainted with the animal and plant life of the world.

ԵՐԱԶ

Երեւանի մէջ ազատութեան ճանապարհը բաժնուած է չորս մասերու: Որոնք են Ալի-Մինի Գործարանը երկրորդը Լամպէրի Գործարան, երրորդը չամբանեայի եւ Գինիի Գործարան, իսկ չորրորդը Խաչատուր Ա բ ո վ ե ա ն ի տուն-թանգարանի մօտ: «Երազները բազմած են Ահպին տարածութեան վրայ: Մինչեւ անցեալ տարի չատ պզտիկ քանակութեամբ կուղարկըէր, այժմ տարեկան հազարաւորներ արտադրելով

կ'ուղարկէ Խորհրդային Միութեան զանազան քաղաքներ նոյնպէս արտասահման, ուղարկելով՝ հանդերձ կը գործածուի նաեւ երկաթուղային "STATION" արագ հասնելու համար, ելէքտրականագործ «Նուժնի» վլատէմիրը» եւ արտադրամասի փականագործներ՝ նաեւ աշխատանքային կարմիր դրօշի չքանչանակիրներ Ալպէրթ Մանուկեանը եւ ինչպէս նախորդ թիւերուն մէջ որոնք յիշուած էին, Պարոյր Ղուկասեանը՝ նոյնպէս Սահիկ Մալխասեանը, որոնք իրրեւ գործիքաշէններ՝ արդէն յիշուած էին: Իսկ արտադրութեան պետ տեղակալ Գ. Ղազարեանն եւ երիտասարդ բոլոր աշխատաւորները՝ շատ լաւ գիտեն աշխատիլ եւ արտադրել՝ միայնգամայն գիտեն նաեւ լաւ հանգստանալ: Երբ գործգարանի հրապարակը կ'ելլեն կը հիանաս երբ կը տեսնես թէ որքան մեծ խնամքով եւ զգուշութեամբ չարուած են հայ ազգին արտադրած Երազ ինքնաշարժերը: Այլեւս բաժնուիլ չես ուզեր, ինքնիրենդ կըսես սա իրականութի՞ւն է: Այո իրականութիւն է եւ հայերու հանճարները միայն կարող են արտադրել: Գործարանին մէջ աշխատում են վերահսկողութեան բաժնի Աւագ վարպետներ որը կը գլխաւորէ Խորհրդային Միութեան հերոս Սուրէն Գասպարեանը, նաեւ հայկական հանրապետութեան Գերագոյն խորհուրդի երեսփոխան: Արտասահմանի աշխատանքի գաբնեկիրը ասում է «Երազը» օժտուած է բարձր տանիքի եւ լայնատարած չրջանակով մը: Մինչեւ 1980 «Երազ»ներուն թիւը պիտի հասնի տասնեակ հազարներու:

YERAZ

In Yerevan Freedom Street is divided into four parts which are: the aluminum factory, the electric bulb factory, the Champagne winery, the Yeraz auto factory near Apanian St. on a large space.

Until last year there was little production at the Yeraz factory, but now thousands of autos a year are manufactured and exported to many countries. In Yerevan the Yeraz autos are used like taxi cabs.

The great electrician, Nuzhni Vladimir, and men like him have won the red flag prize as Albert Manoogian

also. As we mentioned before, Boruyr Ghoogasian and Satchig Malkhasian the artisans, also won the same prize.

K. Ghazarian is the production manager for Yeraz and young men who are his friends also work hard and produce much under his authority.

When you leave the factory you are amazed at seeing how the autos are lined up outside with great order and caution. You say to yourself: "Is this really true? Yes, it's real! And only Armenia's ambitious men are able to do this" You don't know how fast these autos can go. They really are a dream.

In the factory are other first class supervisors. Also there are first class masters of the trade like Souren Kasparian the workers' hero and the Armenian Republic's top advisor for the export of the Yeraz.

It is projected that in 1980 production of the Yeraz will be in the 10,000's.

ՄԱՀՈՒԱՆ ԼՈՒՐ

Ամսոյն 29ին մահացաւ Խորէն Մակարեան Կիւրինեան Rochester, N. Y. ի մէջ մարմինը պիտի հրկիզուի: Յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ Rechmond, Va-ի մէջ: Իր հոին կը թողու իր սգակիր կինը եւ 2 մանչ եւ 1 աղջիկ զաւակներ: Նաեւ երկու եղբօր զաւակներ, Հէնրի եւ Բագրատ:

ՏԽՐՈՒՆԻ

ԶՕՐԱՎԱՐ ԱԶԳԱՆԱԶ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

Մենք հայերս ըսեմ ընդհանուր հայ ազգաբնակչութիւնը որքան հպարտ զգալու ենք որ Սովիէթ Միութեան բանակին մէջ ունինք աւելի քան 65 հայ երեւելի զօրավարներ, որոնցմէ մէկն ալ զօրավար հերոս Ազգանազ Կարապետեանն էր որուն մեծածաւալ յաջող գործունէութիւնները վայրկեան կերպով կը բարձրացնեն հայ ժողովուրդին միջազգային վարկը: Պարապ տեղը չէր որ երեւելի դրողներէն մին, հետեւեալ կերպով արտայայտուեցաւ, փոքրիկ հայ հանրապետութիւնը «Սովետ Միութեան Զուիցերեան» կարելի է նկատել: Զօրավարը ծնած է 1899 ին Երեւան Նահանգի «Էվչիլար» գիւղին մէջ: Նա եղած է չքաւոր ընտանիքի մը զաւակը եւ սկսած է աշխատանքային գործունէութեան 13 տարեկանին որպէս պարզ գիւղատնտեսական աշխատաւոր մը 1920–ին կամաւորագրէս անձնուիրաբար կը մտնէ Սովետական բանակի շարքերը, եւ քիչ առնէն իր ազնիւ եւ յաջող ծառայութիւններով կը բարձրանայ հրամանատարութեան պաշտօնին եւ կը վարէ չատ մը

պատասխանատու գործեր նախապատերազմական չրջանին: Համաշխարհային երկրորդ պատերազմէն՝ արդէն ինքը իբրեւ զօրավար կը մնայ մինչեւ պատերազմին լրանալը: Կառավարութիւնը տեսնելով անոր բացառիկ քաջագործութիւնները կը պարգեւատրէ զայն թանկագին չքանչաններով: Հոս կարելի չէ նչել անոր տարած բոլոր յաղթանակները: Միայն իբր հատատարիմ եւ ճչտապահ զօրավար կը մնայ երկար տարեն: Իսկ 1954 ին իր առողջապահական վիճակը նկատի ունենալով՝ վերջ կուտայ իր գործունէութիւններուն, եւ 1978 Հոկտեմբեր 31ին կը կորչի իր կեանքին թելը, խոր սուգի մատնելով իր բոլոր հարազատները եւ մտերիմ բարեկամները:

OBITUARY

General Garabedian was born in 1899 in the village of Evchilar of the state of Erevan, to a poor family. He began to work at the age of 13 as laborer. In 1920 he joined the Soviet Army as a volunteer. Because of his honorable conduct, he was promoted to highly responsible positions awarded many medals. At the beginning of World War II, he was poromoted to General.

General Garabedian died on October 31, 1978, at the age of 79 after a long illness. His relatives and friends mourn him deeply.

Տարեկան 5 տոլար վճարողները կը համարուին հիմնադիր անդամ:

Հաճեցէք ձեր նուիրատուութիւնները ղրկել հետեւեալ հասցէին.

GURINY HOUSHER
ԿԻԻՐԻՆԻ ՑՈՒՇԵՐ
1184 Ocean Avenue
Elberon, N. J. 07740

Tel. (201) 222-8577

«Կիւրինի Ցուչեր»ու հեռաձայնին թիւը փոխուած է:

Կը փափաքիմ ունենալ բոլոր մօտիկ բարեկամներու հասցէները:

«Կիւրինի Ցուչեր» կարդացող բոլոր հայրենակիցներէն կը խնդրուի որ եթէ կը փափաքին որ թերթիկը չարունակուի անմիջապէս ուղարկեն իրենց նուէրները:

Please register me as a charter member. Enclosed please find a check of $5.00.

Please write your name, address and zip code, and mail to:

GURINY HOUSHER
1184 Ocean Avenue
Elberon, N. J. 07740

ԿԻՒՐԻՆԻ ՄԷՋ ՊԱՇՏՕՆԱՎԱՐՈՂ ՔԱՀԱՆԱՆԵՐՈՒ ԽՄԲԱՆԿԱՐ ՄԸ

Ձախէն աջ՝ Տ. Ատտէ, Տ. Սահակ, Տ. Յեսու, Տ. Իգնատիոս, ատկի վրայ Արմենակ Վարժապետ Բաճեանի պատանեկութիւնը.